శ్రీరస్తు.

కృష్ణశతకము.

టీకాతాత్పర్యసహితము.

పబ్లిషరు:

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య,
శ్రీసత్యనారాయణ బుక్ డిపో,
రాజమండ్రి.

Sl.No. 169 | Acc.No. 4995

శ్రీ సత్యానంద ప్రెస్ నందు,
ముద్రింపఁబడినది,
రాజమండ్రి.

కాపీరైట్ రిజిష్టర్డు.)

(వెల 3 అణాలు.

పూర్వకవుల పద్యకావ్యములు—మూలము.

మనుచరిత్ర అల్లసాని పెద్దన్న	0-12	హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానం	
వసుచరిత్ర	1- 0	శంకరకవి	0-12
మొల్ల రామాయణం	0- 8	రసికజనమనోభిరామం	0-12
శృంగారశాకుంతల	0-12	శృంగారనైషధం	1- 0
భర్తృహరిసుభాషితం టీక.	1- 0	భక్తచింతామణి (వ.ను.)	0- 5
ముకుందమాల టీక.	0- 2	సంధ్యావందనం టీక.	0- 2
శ్రీకృష్ణకర్ణామృతం టీక.	0-12	శ్రీరామకర్ణామృతం టీక.	0-12
శశిరేఖాపరిణయం	1- 0	విజయవిలాసం	0- 8
వేమనరత్నములు	0-12	బమ్మెర పోతన రత్నములు	1- 0
పారిజాతాపహరణం	0-12	రాజశేఖరవిలాసము	0-12
మంత్రపుష్పం	0- 1	భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్యము	1- 0
సారంగధర	0-12	శశాంకవిజయం	1 .0

వైద్యగ్రంథములు

వ్రణచికిత్సలు	0- 8	సహదేవపశువైద్యం	0- 6
ఆయుర్వేదవైద్యామృతం	0-12	ముఖరోగచికిత్సలు	0- 8
విషవైద్యము తేలు జెర్రి		అశ్వలక్షణసారం	0-12
మొదలగుకాట్లకు చికిత్స	0- 8	చికిత్సారత్నము	1- 0
షర్బత్ పాకావళి	0- 6	సద్వైద్యజీవనమను లోలంబ	
రసప్రదీపిక	0-12	రాజీయం	0- 8
గోసాయిచిట్కాలు	0- 8	బైరాగిచిట్కాలు	0- 8
నాడీపరిజ్ఞానం	0- 8	నలభీమపాకశాస్త్రం	
మిలటరీపాకశాస్త్రం(మాంసం		కూరలు పచ్చడులు వగైరా)	1- 0
పులావువగైరా)	1- 0	గృహవైద్యచికిత్సారత్నం 1వ భా॥	0-12
శతలేహ్యపాకావళి	0- 8	డిటో 2వ భా॥	0-12
బాలగ్రహచికిత్సలు	0- 6	అనుపానమంజరి	0- 8
వైద్యరహస్యచింతామణి 1వభా॥	0-12	ధన్వంతరీః జయం	0-10
డిటో 2వ భా॥	0-12	భస్మప్రకాశిక	0-12
నేత్రదర్పణం కంటివైద్యం	0- 8		

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య, శ్రీసత్యనారాయణ బుక్కుడిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

కృష్ణ శతకము.

క. శ్రీరుక్మిణీశ కేశవ
నారదసంగీతలోల నగధరశౌరీ
ద్వారక నిలయ జనార్దన
కారుణ్యముతోఁడ మమ్ముఁ గావుముకృష్ణా. 1

టీ. కృష్ణా=ఓకృష్ణా, శ్రీ=శుభప్రదమైన, రుక్మిణీశ=రుక్మిణీదేవికిపతి యైనవాఁడా, కేశవ, నారదసంగీతలోల=కలహభోజనుఁడగు నారదుని సంగీతమువలన మనస్సు చలించువాఁడా, నగధర=గోవర్ధనగిరినెత్తి జనులనుగోవులను గాపాడిన, శౌరీ=శౌర్యవంతుఁడా, ద్వారకనిలయ=ద్వారకాపట్టణమందు కాపురముండువాఁడా, జనార్దన=కృష్ణా! కారుణ్యముతోడన్=కనికారముతో, మమ్మున్=మాయెల్లజీవులను, కావుము=కాపాడుము.

తా. రుక్మిణీదేవికి మగఁడవైనట్టియు నారదుని సంగీతమునం దాసక్తిగల వాఁడవును గోవర్ధనగిరి నెత్తినవాఁడవును ద్వారకయందు నివసించువాఁడవును నగు నోకృష్ణపరమాత్మ! మమ్మెల్లరను గాపాడుము.

క. నీవే తల్లివి తండ్రివి
నీవే నాతోడునీడ నీవే సఖుఁడౌ
నీవేగురుడవు దైవము
నీవే నాపతియు గతియు నిజముగ... 2

టీ. కృష్ణా! నిజముగ=నిక్కముగా, నీవే, తల్లివి=మాతవు, తండ్రివి=జనకుఁడవు, నీవే, నాతోడునీడ=ప్రతిసమ్తువుతో నెప్పుడుబాయకుండు నీడవంటివాడవు, నీవే, సఖుడౌ=స్నేహితుఁడవు, నీవే, గురుడవు=బోధకుఁడవు, దైవము=కాపాడువాఁడవు, నీవే, నాపతియు=రక్షించువాఁడవు, గతియు=మార్గముచూపువాఁడవు (నగుచున్నావు.)

తా. నాతల్లియైనను తండ్రియైనను మిత్రుడనైనను తోడైనను నీడయైనను గురుడనైనను రక్షకుండ వైనను సన్మార్గమునకైనను దుర్మార్గమునకయిన నో కృష్ణా నీవేయని తలంతును.

క. నారాయణ పరమేశ్వర
ధారాధర నీలదేహ దానవవైరీ
క్షీరాబ్ధిశయన యదుకుల
వీరా ననుగావు కరుణవెలయఁగ... 3

టీ. కృష్ణా! నారాయణ=నారాయణులలో నారాయణా, పరమేశ్వర=జగద్రక్షకా, ధారాధరనీలదేహ=నీలమేఘమువంటి శరీరముగలవాఁడా, దానవవైరీ=రాక్షసులకు శత్రువైనవాఁడా, క్షీరాబ్ధిశయన=పాలసముద్రమునందు నిద్రించువాఁడా, యదుకులవీరా=యాదవవంశ బలపరాక్రమా, కరుణ వెలయఁగన్=దయామయుడవై, నన్ను, కావుము=రక్షింపుము.

తా. నీలమేఘమువంటి శరీరముగలిగి పాలసముద్రమునందు బండుకొనుచు రాక్షసాంతకుండవై యదుకులవీరుడని ప్రఖ్యాతి గాంచి లోకములఁ గాపాడు శ్రీకృష్ణా నన్ను గాపాడుము.

క. హరియను రెండక్షరములు
హరియించును పాతకంబు లంబుజనాభా
హరి నీనామ మహత్త్వము
హరి హరి పొగడంగ వశమె శ్రీ... 4

టీ. శ్రీకృష్ణా! అంబుజనాభా=నాభియందు పద్మముగలవాఁడా, హరియను రెండక్షరములు=హరియను నీయక్షరములు రెండున్ను, హరియించును, పాతకములు=పాపములు బాగఁద్రోయును, హరి=ఓ విష్ణుమూర్తీ, నీనామమహత్వము=నీ పేరునంగల మహామహిమ, (హరిహరి) భక్తిపారవశ్యతయని యెఱుగునది పొగడంగవశమె = యెవ్వరికిని పొగడ తరముగాదు.

తా. అంబుజనాభుఁడనైన విష్ణుమూర్తీ! హరియను నీనామాక్షరముల మహత్వ మెవ్వరికిని వర్ణింప నశక్యము.

క. క్రూరాత్ముఁడ జామీళుఁడు
నారాయణయనుచు నాత్మనందను బిలువన్
ఏరీతి నేలుకొంటివి
ఏరీ నీసాటివేల్పు లెందును... 5

టీ. కృష్ణా! క్రూరాత్ముఁడు=చెడుగుణము గలవాఁడగు, అజామీళుఁడు, నారాయణయనుచున్=నారాయణా యను పేరుగల, ఆత్మనందనున్=కన్నకుమారుని, బిలువన్=కేక వేయగా, ఏరీతిన్=ఎట్లు, ఏలుకొంటివి=కాపాడితివి, నీసాటివేల్పులు=నీవంటిదైవములు, ఎందున్=ఎచ్చోటను, ఏరీ=ఏరీఅనగా, లేరు.

తా. కృష్ణా! దుర్మార్గుఁడగు నజామీళుఁడు తనకుమారునే నీనామమున నారాయణా యని పిలిచినంతమాత్రమున రక్షించితివే! నీవంటిదైవ మెందు వెదకిన దొరకును.

క. చిలుకనొకరమణి ముద్దులు
చిలుకను శ్రీరామయనుచు శ్రీపతిపేరన్
బిలిచిన మోక్షము నియ్యఁగ
నలరఁగ మిముఁ దలఁచుజనులకరుదా... 6

టీ. కృష్ణా! ఒకరమణి=స్త్రీయొకతె, చిలుకను, ముద్దులుచిలుకన్=ముద్దులొలుకునట్లు, శ్రీ రామయనుచున్=రామునా రామునాఅనుచు, శ్రీపతి పేరన్=విష్ణువగు నీపేరుతో, పిలిచినన్=పిలువగా, మోక్షము=నీసాన్నిధ్యము, ఈయగన్=యిచ్చిననిన్ను, అలరగన్=సంతోషించు నటులుగా, మిముఁ దలచుజనులకున్=కొలుచువారలకు, మోక్షము=స్వర్గము అరుదా=దొరుకుట దుర్లభమింతయా.

తా. కృష్ణా! తనచిలుక నొకస్త్రీ నీపేరుతో రామునా అని పిలిచినంతనే సంతసించి మోక్షమిచ్చితివె. నిన్ను సంతోషముతో గొల్చువారికి మోక్షముదొరకుట వింతా.

క. అక్రూరవరద మాధవ
చక్రాయుధ ఖడ్గపాణి శార్ఙ్గిముకుందా
చక్రాది దివిజసన్నుత
శుక్రార్చిత నన్ను గరుణజూడుము... 7

టీ. కృష్ణా! అక్రూరవరద=అక్రూరునకు వరములొసంగిన రక్షకా, మాధవ=లక్ష్మీపతే, చక్రాయుధ=చక్రమాయుధముగా గలవాఁడా, చక్రపాణి=కత్తిచేతఁ ధరించినవాఁడా, శార్ఙ్గి=శార్ఙ్గమను విల్లుగలవాఁడా, ముకుందశక్రాది దివిజసన్నుత=దేవేంద్రాదులచే స్తుతింపఁబడు వాఁడా, శుక్రార్చిత=శుక్రాచార్యునిచే స్తుతింపఁబడువాఁడా, నన్నున్ కరుణన్=ప్రీతితో, చూడుము.

తా. అక్రూరుఁడను రాజునకు వరములిచ్చియు, చక్రము శార్ఙ్గమనబడు విల్లు, ఖడ్గము యీ మూఁడాయుధములు గల్గి దేవేంద్రాది ముఖ్యదేవతలచే తను రాక్షసగురువుచేతను స్తుతింపఁబడు కృష్ణా నన్ను గాపాడ వేడెదను.

క. నందుని ముద్దులపట్టివి
మందరగిరిధరుని హరిని మాధవ విష్ణున్
సుందరరూపుని మునిగణ
వందితు మిమ్ముఁ దలతు భక్తవత్సల... 8

టీ. కృష్ణా! భక్తవత్సలా=భక్తులయెడదయగలవాఁడా, కృష్ణా! నందుని ముద్దులపట్టిౘ=నందుని ముద్దులకొడుకువును, మందరగిరి ధరునిన్=మందరపర్వతమును ధరించినవాఁడవును, హరిని=పాపహరుఁడవును, మాధవున్=లక్ష్మీపతివిని, విష్ణున్, సుందరరూపునిన్=అందమైనవాఁడవును, మునిగణ వందితున్=మునుల సేకులచే నమస్కరింపఁబడువాఁడవును, (ఐన) మిమ్మొ దలఁతుౘ=తలచుచుందును.

తా. భక్తరక్షకుఁడవగు కృష్ణా! నందుని ముద్దులకొడుకువై మందర పర్వతమును ధరించి లోకములకెల్ల నాధారుడవై జగన్మోహనరూపుండవై మునులచే నమస్కరింపఁబడు నిన్ను భక్తితో గొల్తును.

క. ఓకారుణ్యపయోనిధి
నాకాధారంబ వగుచు నయముగఁ బ్రోవన్
నాకేల యితరచింతలు
నాకాధిపవినుత లోకనాయక... 9

టీ. కృష్ణా! ఓకారుణ్యపయోనిధి=ఓకరుణాసముద్రా, నాకాధిపవినుత=ఇంద్రునిచే వినుతింపఁబడువాఁడా, లోకనాయక=లోకాధారా, నాకాధారంబవగుచున్= (నీవు) నాకు రక్షకుండవగుచు, నయముగన్=మంచిగా, ప్రోవన్=కాపాడఁగా, ఇతరచింతలు=అన్యాలోచనలు, నాకేల=నాకవసరము లేదు.

తా. దయామయుండవును, ఇంద్రవినుతుండవును, లోకరక్షకుండవును ఐన వో కృష్ణా నన్నెల్లప్పుడు కాపాడుచుందువని నమ్మి నేనన్యచింత మానుచున్నాను.

క. వేదంబులు గన నేరని
యాది పరబ్రహ్మమూర్తి యనఘ మురారీ
నాదిక్కుఁ జూచి గావుము
నీదిక్కే నమ్మినాను నిజముగఁ... 10

టీ. కృష్ణా! వేదంబులు=చతుర్వేదములు, గన నేరని=తెలుసుకొనజాలని, ఆది=మొదటి, పరబ్రహ్మమూర్తి=నిర్గుణస్వరూపా, యనఘ=పాపరహితా, మురారీ=మురాసురునకు శత్రువైనవాఁడా, నిజముగన్=నిశ్చయముగా, నీదిక్కే=నీవేగతియని, నమ్మినాను (గావున) నాదిక్కు=నన్ను కృపతో జూచి, కావుము=పోషించుము.

తా. వేదములకైనను పొగడ శక్యముగాని మహామహుఁడవైన నిన్నెవ్వరుం దెలియలేరు గాన, నేనెంత; అట్టినన్ను మరువక బిడ్డనిగా రక్షింపుము.

క. పదునాలుగు భువనంబులు
కుదురుగ నీకుక్షి నిల్పుకొని నేర్పరివై
విదితంబుగ నాదేవకి
యుదరములో నెట్టులొదిగియుంటివి... 11

టీ. కృష్ణా! పదునాలుగు భువనంబులు=లోకములు పదునాల్గును, కుదురుగ=జాగ్రత్తగా, నీకుక్షిన్=నీగర్భమున, నిల్పుకొని=ఉంచుకొని, నేర్పరివై=ప్రజ్ఞగలవాఁడవై, విదితంబుగన్=లోకము లెరుఁగనట్లు, ఆదేవకి యుదరములోన్=కడుపులో, ఎటులొదిగి యుంటివి=ఎటులగూఢముగా ఉంటివి.

తా. పదునాలుగు భువనములను నీకుక్షియందు నిలుపుకొను సామర్థ్యముగల్గిన యోమహాపురుషా! దేవకీగర్భమున నెట్లిమిడి యుంటివో తెలియలేకున్నాను.

పదునాలుగులోకముల పేర్లు :—1 భూలోకము 2 భువర్లోకము 3 సువర్లోకము 4 మహర్లోకము 5 జనలోకము 6 తపోలోకము 7 సత్యలోకము (ఈ 7 న్ను ఊర్ధ్వలోకములు) 8 అతల 9 వితల 10 సుతల 11 రసా

తల 12 మహాతల 13 తలాతల 14 పాతాళలోకములను నీయేడు అధోలోకములని యెఱుఁగునది.

క. అష్టమి రోహిణి ప్రొద్దున
నష్టమగర్భమునఁ బుట్టి యా దేవకికిన్
దుష్టుని గంసు వధింపవె
సృష్టిప్రతిపాలనంబు సేయఁగ... 12

టీ. కృష్ణా! అష్టమిరోహిణి ప్రొద్దునన్=అష్టమి తిథిరోజున రోహిణీనక్షత్రమైనప్పుడు, దేవకికిన్=దేవకీ దేవికి, అష్టమగర్భంబునన్=ఎనిమిదవకాన్పునపుట్టి, సృష్టిప్రతిపాలనంబు=సృష్టియైన ప్రతిజీవిని, రక్షణసేయఁగన్=రక్షణసేయుటకు, దుష్టునిన్=చెడుగైన, కంసునిన్=కంసుఁడను పేరుగల నీ మేనమామయగు రక్కసుని, వధింపవే=చంపితివిగాదా.

తా. కృష్ణా! ఎనిమిదవకాన్పున దేవకీదేవికిపుట్టి సృష్టినిపాలించుకొరకు దుష్టుఁడైన కంసుని వధించితివిగదా.

క. అల్లజగన్నాధునకు రే
పల్లియు క్రీడార్థ మయ్యెఁ బరమాత్మునకున్
గొల్లసతి యాయశోదయుఁ
దల్లియునై చన్ను గుడిపెఁ దనరఁగ... 13

టీ. కృష్ణా! అల్లజగన్నాధునకున్=లోకరక్షకుండవైన నీకు, రేపల్లియ=గొల్లపల్లె, క్రీడార్థము=ఆడుకొనుటకు, అయ్యెన్=వసతి యయ్యెను, పరమాత్మునకున్=సర్వభూతాత్ముఁడవగు నీకు, గొల్లసతి=యాదవకులమున పుట్టినదైన యశోద, తల్లియై=మాతయై, దనరఁగన్=ప్రీతితో, చన్నుగుడిపెన్=పాలఁద్రావించెను.

తా. పరమేశ్వరుఁడవైన నీకొక యాదవపల్లె యాటపట్టయ్యెను, యాదవవంశమణియైన యశోదతల్లి పాలిచ్చి పెంచెను. కృష్ణా వారి భాగ్య మేమందును ?

క. అందెలు గజ్జెలు మ్రోయఁగఁ
జిందులు ద్రొక్కుచును వేడ్క చెలు వారంగా
నందునిసతి యాగోపిక
ముందర నాడుదువు మిగుల మురియుచు.... 14

టీ. అందెలుగజ్జెలు మ్రోయఁగన్=నీమృదుచరణాలంకారములైన గజ్జెలును అందియలును గల్లుగల్లుమని శబ్దమివ్వఁగా, చిందులుద్రొక్కుచున్=అటునిటు పరుగిచుడు, వేడ్కన్=సంతసమున, చెలువారంగా=రెట్టింప, నందునిసతి=నందునిభార్యయగు, గోపికముందర, యశోదదరిని, మిగులన్=మిక్కిలి, మురియుచున్=సంతసపడుచు, ఆడుదువు=ఆటలాడితివి గదా కృష్ణా.

తా. నీచక్కని చిరునవ్వుతో గజ్జెలందియలు గల్లుగల్లు మనునటుల యశోదదరి నాటలాడలేదా కృష్ణా.

క. హరిచందనంబు మేనను
గరమొప్పెడు హస్తములను గంకణరవముల్
ఉరమున రత్నము మెఱయఁగఁ
బరిగితి వో నీవు బాలప్రాయము... 15

టీ. కృష్ణా! నీబాలప్రాయము=చిన్నవాడు, మేనను=నంటియందు, హరిచందనంబు=పసపురంగుగల గంధమును, కరము=ఎల్లపుడు, ఒప్పెడు=ఉండెడిది, హస్తములను=చేతులయందు, కంకణరవముల్=మురుగుల చప్పుడులును, ఉరమునన్=వక్షస్థానమందు, రత్నము=మాణిక్యమును, మెఱయఁగన్=తళతళలాడఁగా, బరిగితివి ఓ=సంతసముగా నుండలేదా.

తా. కృష్ణా! నీబాల్యమున కాళ్ళగజ్జలల్లాడ, కంకణములు ధ్వనింప, శరీరమున చందనముతొంకినీయ, మాణిక్యము మెఱయ సంతోషముగా కాలముగడపితివిగదా!

క. పాణితలంబున వెన్నయు
వేణీమూలంబునందు వెలయఁగ బింఛం
బాణీముత్యము ముక్కున
జాణుఁడవై దాల్తు శేషశాయివి... 16

టీ. పాణితలంబున=అరచేతియందు, వెన్నయును, వేణీమూలంబునందున్=జడ మొదట, వెలయఁగ, పింఛంబున్=నెమలిపింఛమును, ముక్కున, ఆణిముత్యము=గుండ్రని మంచిముత్యమును, జాణుడవై=గడుసువై, దాల్తు=ధరించితివి, శేషశాయివి=శేషుడుపాన్పుగలవాడవు.

తా. కృష్ణా! చిన్నతనమున నరచేతవెన్న, జడలందు కేకిపింఛము ముక్కున నాణిముత్యము నుంచుకొని జాణవలె చరించలేదా.

క. మడుగునకుఁ జని కాళింగుని
పడగలపై భరతశాస్త్రపద్ధతి వెలయం
గడు వేడుకతో నాడెడు
నడుగులు నేమదిని దాల్తు నచ్యుత... 17

టీ. కృష్ణా! మడుగునకున్=చెఱువునకు, చని=పోయి, కాళింగుని=కాళింగుడను పేరుగల పాముయొక్క పడగలపై, భరతశాస్త్రపద్ధతి=నృత్యశాస్త్రరీతి, వెలయన్=చక్కగా, కడువేడుకతోన్=బహుప్రీతితో, ఆడెడు=నాట్యముద్రొక్కెడు, అడుగులున్=నీపాదములను, నేను, మదిన్=ఆత్మలో, దాల్తును=ఉంచుకొందును.

తా. కృష్ణా! కాళింగ మడుగునంగల సర్పముపైనెక్కి శాస్త్రము నతిక్రమించక నాట్యముచేసిన నీపాదముల నెల్లప్పుడు నామదిలో నుంచి పూజింతును.

క. బృందావనమున బ్రహ్మా
నందార్భకమూర్తి వేణునాదము నీవున్
మందారమూలమున గో
విందా పూరింతువౌర వేడుక... 18

టీ. బృందావనమున, నీవున్=నీవు, బ్రహ్మానందార్భక మూర్తీ= అత్యానందము నొసంగు బాలుడవగు గోపాలా, మందారమూలమున=మందార చెట్టు మొదట, వేడుకన్=ప్రీతితో, వేణునాదము=పిల్లనగ్రోవిధ్వని, పూరింతువు=వూదుచుందువు.

తా. కృష్ణా! బృందావనమున మందారచెట్లు మొదటఁ గూర్చుండి పిల్లనగ్రోవి నూదుదువు.

క. వారిజనేత్రలు యమునా
వారిని జలకంబులాడవచ్చిన నీవుం
జీరెలు మ్రుచ్చిలి తెచ్చితి
నేరుపురా యిదియునీకు నీతియె... 19

టీ. వారిజనేత్రలు=కమలములబోలు కన్నులుగలస్త్రీలు, యమునా వారిని=యమునానదిలో, జలకంబులాడన్=స్నానముజేయవచ్చిన, నీవు, చీరలు=వారికట్టెడుకోకలను, మృచ్చిలితెచ్చితి=అపహరించితివి, నేరుపురా=నీగడుసుదనమగునా, ఇదియు=ఈపని, నీకు, నీతియా=మంచిగాదు.

తా. కృష్ణా! యమునలోస్నానమాడవచ్చిన గొల్లయిల్లాండ్ర చీరల నుదొంగిలించుట నీకుతగునా.

క. దేవేంద్రుఁ డలుకతోడను
వావిరిగా రాళ్ళవాన వడిగురియింపన్
గోవర్ధనగిరియెత్తితి
గోవుల గోపకులఁ గాచుకొఱకై ... 20

టీ. కృష్ణా! దేవేంద్రుఁడు, అలుకతోడను=కోపమున, వావిరిగా=మిక్కిలి, రాళ్ళవాన, వడిన్=తొందరగా, కురియింపన్=వర్షింప, గోవులను, గోపకులను, కాచుకొఱకై=కాపాడుటకు, గోవర్ధనగిరి=పర్వతమును, ఎత్తితి=ఎత్తినావు.

తా. కృష్ణా! దేవేంద్రుఁ డలుకతో రాళ్ళవాన గురిపింప గోవర్ధన పర్వతమునెత్తి గోవులను, గోపకులను కాపాడితివి.

క. అండజవాహన విను బ్ర
హ్మాండంబుల బంతులట్లు యాడెదునీవున్
గొండలనెత్తితి వందురు
కొండికపనిగాక దొడ్డకొండా... 21

టీ. అండజవాహన=పక్షివాహనా, బ్రహ్మాండంబుల=ముల్లోకములను, బంతులయటుల ఆడెదు, నీవున్=నీవు, కొండలన్=గుట్టల, నెత్తితి వందురు, కొండికపనిగాక=ఆపర్వతమెత్తుట యల్పముగాక, దొడ్డకొండా=గొప్పయగునా.

తా. కృష్ణా! ముల్లోకముల నల్పముగ నరచేతనాడించు నీవాగోవర్ధనమెత్తుట యల్పమగును.

క. అంసాలంబితకుండల
కంసాంతకనీవు ద్వారకాపురిలోనన్
సంసారి రీతినుంటివి
సంసాదితవైరి సత్ప్రశంసిత... 22

టీ. అంస=భుజములనంట, ఆలంబిత=వ్రేలాడెడు, కుండల=కుండలములుగలవాఁడవును, కంసాంతక=కంసుని జంపినవాఁడవును, సంసాదిత వైరి=శత్రువులన్వంచిన వాడవును, సత్ప్రశంసిత=సత్కీర్తి గలవాఁడవును, (అగుకృష్ణా) నీవు, ద్వారకాపురిలో, సంసారరీతిన్=గృహస్థువలెనుంటివి.

తా. తళుకుమండెడి కుండలములుగలిగి కంసుఁడు మొదలగుదుర్మార్గులనువంచి, సత్కీర్తిని గడించిన నీవు ద్వారకయందు సంసారరూపున నుంటివి

క. పదియాఱువేలనూర్వురు
సుదతులు యెనమండ్రునీకు సొంపుగభార్యల్
విదితంబుగ బహురూపుల
బెదరక భోగింతువౌర వేడుక... 23

టీ. పదియారువేల నూర్వురు=పదారువేలపైనొక వందమంది, సుదతులు=ప్రియురాండ్రు, సొంపుగన్=అందముగా, యెనమండ్రు=ఎనిమిది మంది, భార్యలు=పట్టపుదేవులు, నీకున్=నీకుఁగలరు, విదితంబుగ=ఎల్లరికి హితవుగ, బహురూపుల=అనేకవేషములతో, బెదరక=వెనుదీయక, భోగింతువు=వేడుకననుభవించి వారలఁగూడ సంతసపెడుదువు.

తా. కృష్ణా! పదియారువేల వందమంది గోపికలును, యెనమండుగురు పట్టపుదేవులును, నిన్ను మోహించియుండ వారినెల్ల నీమాయలో ముంచుచున్నావు.

క. అంగన పనుపున ధోవతి
కొంగున నటుకులను ముడిచికొని వచ్చినయా
సంగడి విప్రునకిడితివి
రంగుగ సంపదలు లోకరక్షక... 24

టి. అంగన=భార్య, పనుపున=పంపుటచే, సంగడి=హితుఁడైన, విప్రుడు=కుచేలుఁడు, ధోవతికొంగున=బట్టచివర, అటుకులను, ముడిచికొని=ముడివైచుకొని వచ్చిన, నిడితివిరంగుగసంపదలు=చిత్రముగాయెన్నడులేని భాగ్యమాక్షణముననే యిచ్చితివి, లోకరక్షకా.

తా. భార్యపంపుటచే బట్టచివర నటుకులను మూటగట్టుకొని వచ్చిన నీస్నేహితుఁడగు కుచేలుని కద్భుతమగు భాగ్యములీయలేదాకృష్ణా!

క. హా వసుదేవకుమారక
కావుము నామానమనుచు గామినివేడన్
ఆవనజాక్షికి నిడితివి
శ్రీవర యక్షయమటంచుఁ జీరెలు... 25

టీ. హా=చింతించుచునని యర్థము, వసుదేవకుమారకా=వసుదేవపుత్రా, కావుము=కాపాడుము, నామానమనుచున్=నామర్యాద కాపాడుమని, వేడన్=ప్రార్థింపంగా, ఆవనజాక్షికిన్= (ద్రౌపతియని యెరుఁగవలెను.) ఇడితివి=ఇచ్చినావు, శ్రీవర=లక్ష్మీపతే, యక్షయమటంచున్=నీచీరకుక్షయము లేదు, అని మానరక్షణకరములగు చీరలొసంగలేదా!

తా. హాకృష్ణాయని యాపత్కాలమున బ్రార్థింప నామె మానభంగము గాకుండ చీరలనిచ్చితివి.

క. శుభ్రమగు పాంచజన్యము
నభ్రంకషపగిది మ్రోవనాహవభూమిన్
విభ్రము గా దనుజసుతా
గర్భంబులువగులఁజేయు ఘనుఁడా... 26

టీ. శుభ్రమగు=ప్రకాశమగు, పాంచజన్యము=నీ చేతనుండు శంఖము, అభ్రంకష పగిదిన్=మేఘగుజ్మినటులు, మ్రోవన్=ఝాంకరింపఁగా, ఆహవభూమిన్=యుద్ధభూమిని, విభ్రము గా=(విభ్రమము) భయపడునటులు, దనుజసుతా=రాక్షసుల, గర్భంబులు=కడుపులు, పగులజేయు ఘనుడా=బ్రద్దలగునటులు చేసితివిగాదాకృష్ణా.

తా. కృష్ణా ! పాంచజన్యమను పేరుగల నీశంఖముచే దుర్మార్గులగు రక్కసులకు భయమగునట్లూదితివి.

క. జయమును విజయునకీయవె
హయముల ములుగోలమోపి యదలించి మహా
రయమున రొప్పవె తేరును
భయమున రిపుసేన విరిగి పాఱఁగ... 27

టీ. కృష్ణా! జయమును=గెలుపును, విజయునకీయవె=అర్జునునకొసంగితివిగదా, హయముల=గుఱ్ఱముల, ములుగోలన్=ముల్లుకఱ్ఱ, మోపి=గ్రుచ్చి, యదలించి=వేగిరించి, మహారయమున=బహుతొందరగా, రొప్పవె=తరుమవా, తేరును=రథమును, భయమున, రిపుసేన=శత్రుసైన్యము, విరిగి=కంగారుపడి, పాఱఁగ=పరుగెత్తఁగా.

తా. కృష్ణా! గుఱ్ఱముల మ్రుల్లుకఱ్ఱలతోఁ పొడిచి వేగిరించి భీకరముగా శత్రుసేనలోనికిఁ ఆరథముం ద్రోలి వైరులబెదర జయమున నర్జునునకు జేకూర్చలేదా.

క. దుర్జనులగు నృపసంఘము
నిర్జింపఁగ నలసినీవు నిఖిలాధారా
దుర్జనుల సంహరింపను
నర్జునునకు నీవు సారథివై తివి... 28

టీ. దుర్జనులగు=దుర్మార్గులగు, నృపసంఘము=రాజసమూహమును, నిర్జింపఁగవలసి=జయించవలసివచ్చి, నీవున్=సర్వరక్షకుఁడవైననీవు, కుమతులను, సంహరింపను=చంపగా అర్జునునకు, సారథివైతివి=రథముత్రోలువాఁడవైతివిగదాకృష్ణా.

తా. మాధవా! దుర్మార్గులను సంహరింపవలసివచ్చి, యర్జునుని రథసారథివైతివిగాదా.

క. శక్రసుతుఁ గాచుకొరకై
చక్రముఁ జేబట్టి భీష్ముఁ జంపఁగ జను నీ
విక్రమమేమని పొగడుదు
నక్రగ్రహ సర్వలోక నాయక... 29

టీ. సర్వలోకనాయక, శక్రసుతుఁ గాచుకొరకై=దేవేంద్రునకుఁ గొమరుడౌ నర్జునుని రక్షింపనెంచి, చక్రముజేపట్టి=చక్రాయుధము బట్టుకొని, భీష్మున్=భీష్ముని, జంపగ, జను=వెళ్ళిన, నీవిక్రమమేమనిపొగడుదు=పరాక్రమేమని నుతింపగలను, నక్రగ్రహ=మొసలినిచంపిన కృష్ణ.

తా. అర్జునునిరక్షించుటకై చక్రమునుధరించి భీష్ముని జంపనెంచిన నిన్నుపొగడఁగలనా లోకరక్షకా.

క. దివిజేంద్ర సుతునిజంపియు
రవిసుతురక్షించినావు రఘురాముఁడవై
దివిజేంద్ర సుతునిగాచియు
రవిసుతుబరిమార్చి తౌర రణమున... 30

టీ. రఘురాముఁడవై, దివిజేంద్ర సుతుని=ఇంద్ర సుతుఁడగు వాలిని, జంపియు=జంపి, రవిసుతు రక్షించినావు=సూర్యపుత్త్రుండైన సుగ్రీవుని గాపాడినావు, రణమున=యుద్ధమునందు, దివిజేంద్రసుతుని గాచియు=(కృష్ణా) ఇంద్రునికుమారుఁడైన యర్జునునిగాపాడి, రవిసుతున్= కర్ణుని, బరిమార్చితి=జంపినావు, ఔర=ఔరా ఏమినీమాయ.

తా. రామావతారమున సూర్యపుత్రుఁడైన సుగ్రీవునిగాపాడ యింద్రసుతుఁడైన వాలినిజంపినావు. కృష్ణుఁడవై యింద్రసుతుఁడైన యర్జునుని రక్షింప సూర్యసూనుఁడైన కర్ణుని సంహరించినావు.

క. దుర్భరబాణమురాగా
గర్భములోనుండి యభవ కావుమటన్నన్
నిర్భరకృప రక్షించితి
యర్భకు నభిమన్యుసుతుని నచ్యుత... 31

టీ. దుర్భర=భరింపశక్యముకాని, బాణము రాగా, గర్భములోన్= కడుపులోనుండి, యభవ=రక్షించువాఁడా, (పాపములఖండించువాఁడా) కావుమటన్నన్=రక్షించుమని ప్రార్థింప, నిర్భరకృపన్=పెక్కు ప్రేమచేత

అర్భకున్=బాలుండయిన అభిమన్యుని కుమారుని, అచ్యుత=విష్ణుమూర్తి, రక్షించితి=కాపాడితివి.

తా. కృష్ణా! భరింపశక్యముగాని బాణమును అభిమన్యుని భార్య యగు నుత్తరగర్భమును తొలుచుచుండ నాగర్భమునందుగల బాలుడు రక్షించుమనివేడ నశ్వత్థామదగు నారాయణాస్త్రభరమునుండి కాపాడితివి.

క. గిరులందు మేరువౌదువు
సురలందును నింద్రుఁడౌదు చుక్కలలోనన్
బరమాత్మచంద్రుఁడౌదువు
నరులందును నృపతివౌదు నయముగ... 32

టీ. పరమాత్మ! అరయంగన్=విచారింపఁగానీవు, గిరులందున్=పర్వతములయందు, మేరువౌదువు=బంగారు కొండవగుదువు, సురలందున్=దేవతలతో పోల్చినప్పుడు, ఇంద్రుఁడవౌదు=దేవేంద్రుఁడవౌదువు, చుక్కలలోనన్=నక్షత్రములలో, చంద్రుఁడవగుదువు, నరులందున=మనుష్యులలో, నృపతివగుదు=రాజగుదువు.

తా. కృష్ణా! నిన్ను విచారింపఁగా కొండలందు బంగరు కొండవును, దేవతలందు దేవేంద్రుండవును, చుక్కలలో చంద్రుండవును, రాజులందు చక్రవర్తివిని, ఇట్లే యేవిషయమందును పైవాడవగుదువు.

క. చుక్కల నెన్నఁగవచ్చును
గ్రక్కున భూరేణువులను గణుతింపనగున్
జొక్కపు నీగుణజాలము
నక్కజమగు లెక్కపెట్ట నజునకు... 33

టీ. కృష్ణా! చుక్కలన్=నక్షత్రములను, ఎన్నఁగవచ్చున్=లెక్కింపవచ్చును, గ్రక్కునభూరేణువులను=ఇసుకభాగమును, గణుతింపనగున్=లెక్కపెట్టశక్యమగును, చొక్కపు=పవిత్రమగు, నీగుణజాలము=నీసుగుణములను, అజునకుఁ=బ్రహ్మదేవునకును, అక్కజమగు=అశక్యమగును.

తా. కృష్ణా! నక్షత్రములనుగాని, యిసుకరేణువులనుగాని, లెక్కింపవచ్చుగాని నీసద్గుణములను బ్రహ్మకైనను వర్ణింప నశక్యము.

క. కుక్షిని నిఖిలజగంబులు
నిక్షేపముజేసి ప్రళయ నీరధినడుమన్
రక్షక వటపత్రముపై
దక్షతబవళించునట్టి ధన్యుఁడ... 34

టీ. రక్షక=రక్షించువాఁడా, కృష్ణా! కుక్షిని=గర్భమున, నిఖిలజగంబులు=లోకములన్నియు, నిక్షేపముజేసి=దాచి, ప్రళయనీరధి నడుమన్=కల్లోలమగు సముద్రమునడుమ, వటపత్రముపై=మఱ్ఱియాకుమీద, దక్షతన్=సంరక్షణగా, పవళించునట్టి=నిద్రించు, ధన్యుఁడవు=మహాపురుషుఁడవు.

తా. కృష్ణా! ప్రళయకాలమునందు ఎల్లలోకములను నీకడుపున భద్రపఱచి సముద్రమున మఱ్ఱియాకుపై బరుండు ధీరుఁడవు.

క. విశ్వోత్పత్తికి బ్రహ్మవు
విశ్వమురక్షించదలఁచి విష్ణుఁడవనఘా
విశ్వముఁ జెరుపను హరుఁడవు
విశ్వాత్మక నీవెయగుచు వెలయఁగ... 35

టీ. కృష్ణా! విశ్వోత్పత్తి=లోకములును అందు గల జీవరాసులును పుట్టుటకు; బ్రహ్మవు=సృష్టికర్తవు; విశ్వము=ఆలోకములను, రక్షించ దలంచి=కాపాడుటకై; విష్ణుఁడవు=రక్షకుఁడవు; (అనఘా) విశ్వము బెరుపను=ఆలోకములనుపాడు సేయుటకు; సంహారకర్తయైనహరుఁడవు (ఈశ్వరుఁడవు) విశ్వాత్మక=లోకములు ఆత్మయందు గలవాఁడా; నీవేయగుచు వెలయుచున్నావు.

తా. కృష్ణా! సృష్టించుటకు బ్రహ్మవును, పోషించుటకు విష్ణువును, నశింపజేయుటకు హరుఁడవునగు శివుఁడవును, నీవేయగుదువు.

క. అగణిత వైభవ కేశవ
నగధర వనమాలి యాదినారాయణ యో
భగవంతుఁడ శ్రీమంతుఁడ
జగదీశ్వర శరణు శరణు శరణము... 36

టీ. అగణితవైభవ=లెక్కింపవీలులేని భోగభాగ్యములు గలవాఁడా; కేశవ, నగధర=పర్వతము నెత్తినవాఁడా; వనమాలీ=విష్ణుమూర్తీ, ఆదినారాయణ, యోభగవంతుఁడ; శ్రీమంతుఁడ=ఐశ్వర్యముగలవాఁడా; జగదీశ్వర=రక్షకా; శరణుశరణములు=అనేకనమస్కారములు.

తా. గణింపశక్యముగాని విభవముగల నారాయణా నమస్కారము.

క. మగమీనమవై జలనిధి
బగతుని సోమకునిఁజంపి పద్మభవునకున్
నిగమములు దెచ్చియిచ్చితి
సుగుణాకర మేలు భక్తశుభకర... 37

టీ. భక్తశుభకర=భక్తులకు శుభములొసంగుకృష్ణా! మగమీనమవై=పోతుచేపవై, జలనిధి=సముద్రమున, బగతుని=వైరిని, సోమకుని=సోమకుఁడను రక్కసుని, చంపి, పద్మభవునకున్=బ్రహ్మకు, నిగమములు=వేదములు, తెచ్చియిచ్చితివి, సుగుణాకర మేలు=సముద్రమువలె హద్దులేని గుణములుగలవాఁడా.

తా. కృష్ణా! చేపవై నీఁ కొద్దియైన సోమకాసురుని గడతేర్చి బ్రహ్మకు వేదములం దెచ్చియిచ్చితివి.

క. అందరు సురలును దనుజులు
పొందుగ క్షీరాబ్ధిఁ దరువ పొలుపుగ నీవున్
అందంబగు కూర్మంబై
మందరగిరి ఎత్తితౌర మాధవ... 38

టీ. కృష్ణా! అందరుసురలును=సురలందరును, దనుజులు=రాక్షసులు, పొందుగ=అమృతము నందుటకు, క్షీరాబ్ధిఁదరువ=పాలసముద్రము తరచఁగా, అందంబగు కూర్మంబై=చక్కనితాబేలువై, మందరగిరి=మందరపర్వతమూ, ఎత్తితౌరమాధవ=ఎత్తితివికాదా శ్రీపతే.

తా. కృష్ణా! దేవతలు, రక్కసులును, అమృతముకొరకై పాలసముద్రమును దరుచుచుండ నీవు కూర్మమవై మందరగిరి నెత్తలేదా.

క. ఆదినరాహామ వయ్యును
నాదనుజు హిరణ్యనేత్రు హతు జేసితగన్
మోదమున సురలు పొగడఁగ
మేదిని వడి గొడుగు నెత్తిమెఱసితి... 39

టీ. కృష్ణా! ఆదివరాహమవయ్యును=అడవిపందివై, ఆదనుజున్=రక్కసుఁడగు, హిరణ్యనేత్రు=హిరణ్యాక్షుని, హతుఁజేసి=సంహరించి, మోదమున=సంతసమునసురలుపొగడఁగ, మేదిని=భువిపై, గోడుగ త్రితి=రక్షకుఁడవయితివి.

తా. కృష్ణా! అడవిపందివయి హిరణ్యాక్షుఁడను రక్కసుని చంపి లోకరక్షితుండవయితివి.

క. కెరలి యరచేతఁ గంబము
నరుదుగ వేయుటయు వెడలి యసురేశ్వరునిన్
యురమునుఁ జీరి వధించితి
నరహరిరూపావతార నగధర... 40

టీ. కృష్ణా! కెరలి=ఉగ్రమున, అరచేతన్=చేతితో, కంబము=స్తంభమును, అరుదుగ=ఆశ్చర్యముతో, వేయుటయున్=హిరణ్యకశిపుఁడు కొట్టఁగా, నరహరిరూపావతార=నారసింహవేషమున, వెడలి=నీవందుండి బయలుదేరివచ్చి, యసురేశ్వరుని=హిరణ్యకశిపుడను రాక్షసుని, యురమునుజీరి=గుండెలు వ్రక్కలుజేసి, వధించితి=చంపితివి.

తా. హిరణ్యకశిపుఁడు నీమహిమ యెరుంగక స్తంభమున జూపుమని ప్రహ్లాదు నడుగుచు స్తంభము గుద్దగనే నారసింహరూపున అందుండివచ్చి గుండెలనుచీల్చి చంపితివి గాదా కృష్ణా.

క. వడుగుడవై మూడడుగుల
నడిగితి వౌ భళిర భళిర యఖిలజగంబుల్
దొడిగితివి నీదు మేనున
గడుచిత్రము నీచరిత్ర ఘనుడవు... 41

టీ. కృష్ణా! వడుగుడవై=బ్రహ్మచారివై, మూడడుగులనడిగితి వౌ= మూడడుగులభూమి నడిగితివి, భళిరభళిర=మేలుమహాత్మా, తొడిగితివి= కొలిచినావు, నీదు మేనన్=నీశరీరముచే, నఖిలజగంబుల్=సర్వలోకములు, గడుచిత్రము నీచరిత్ర=తెలుసుకొనజాలని ఇంద్రజాలుఁడవు.

తా. కృష్ణా! బ్రహ్మచారివలెవచ్చి బలిచక్రవర్తిని మూడడుగుల భూమిదానమిమ్మని జగత్తంతయు నీమూడుపాదములతో కొలిచితివి.

క. ఇరువదొకమాఱు నృపతుల
శిరములు ఖండించి తౌర చేఁ గొడ్డంటన్
ధరఁ గశ్యపునకు నిచ్చియు
బరఁగఁగ జమదగ్ని రామభద్రుఁడ... 42

టీ. కృష్ణా! ఔరా(ఆశ్చర్యము) చేగొడ్డంటన్=నీచేతఁగల గండ్ర గొడ్డలిచేతన్; ఇరువదొకమాఱు, నృపతుల శిరములు=రాజులతలలు, ఖం డించితి=తెగఁగొట్టితివి, ధరకశ్యపునకు నిచ్చియు=భూమినికశ్యపుండను విప్రునకిచ్చి, పరగితి=కీర్తిగొంటివి.

తా. కృష్ణా! నీచేతిగొడ్డలిచేతనే క్షత్రియులతలలు ఇరువదియొక్క- మారు తెగగొట్టి భూవలయంబంత యాకశ్యపుఁడను మునికిచ్చితివి.

క. దశకంఠుని బరిమార్చియు
కుశలముతో సీతదెచ్చికొనుచు నయోధ్యన్
విశద మగుకీర్తి నేలిన
దశరథరామావతార ధన్యుడ... 43

టీ. దశరథరామావతారా=దశరథునకు కుమారుఁడవయి రామ యను పేరంది, దశకంఠునిఁ బరిమార్చియు=రావణాసురునిఁజంపి, కుశలముతో సీతఁదెచ్చి=సంతోషముతో సీతాదేవిని తోడ్కొనివచ్చి, కొనుచున్= ఏలుచు, విశదమగుకీర్తిన్=మంచిపేరును, ఏలిన=సంపాదించినకృష్ణ.

తా. కృష్ణా! దశరథునకు కొడుకువయిపుట్టి రాముఁడను పేరునఁ బిల్వబడి రావణుండపహరించిన సీతకయి రావణు నంత మొందించి సీతను దెచ్చి యేలుకొని మంచికీర్తిగడించితివి.

క. ఘనులగు ధేనుకముష్టిక
దనుజుల జెండాడితౌర తగ భుజశక్తిన్
అనఘాత్మ రేవతీపతి
యనఁగా బలరామమూర్తి వైతివి... 44

టీ. కృష్ణా! బలరామమూర్తివయి=బలరాముఁడవయిపుట్టి, ఘనులగు=గొప్పబలవంతులగు, ధేనుక, ముష్టికదనుజులు=ధేనుకుడనురక్కసుని ముష్టికుడను రాక్షసుని, చెండాడితి=చంపితివి, భుజబలశక్తిన్=పరాక్రమవంతుఁడ వగుటచే.

తా. కృష్ణా! బలరాముఁడను పేరునఁ బరగి ధేనుక, ముష్టికులను రాక్షసులం బరిమార్చితివి.

క. త్రిపురారి దైత్యసతులకు
నిపుణతతో వ్రతముఁజెప్పి నిలిపితికీర్తుల్
కృపగలరాజవు భళిరే
కపటపు బుద్ధావతార ఘనుఁడవు... 45

టీ. త్రిపురాదిదైత్య సతులను=త్రిపురాసురుఁడు మొదలగు రాక్షసుల భార్యలకు, నిపుణతతో=నేర్పుతో, వ్రతము చెప్పి=కృత్రిమవ్రతము నుబోధించి, నిలిపితికీర్తుల్=పేరునిలిపినావు, కృపగల రాజవు-భళిరే, కపటపుబుద్ధావతార=మర్మముగల బుద్ధావతార, ఘనుఁడవుకృష్ణా.

తా. కృష్ణా! కపటబుద్ధావతార మెత్తి త్రిపురాసురాది దానవుల భార్యలకు వ్రతములను బోధించి లోకోత్తమమగు పనులను జేసితివి.

క. బలుపుగల తేజి నెక్కియు
నిలపై ధర్మంబు నిలుప హీనులఁ ద్రుంపన్
గలియుగము తుదను వేడుక
కలికివిగా నున్న లోక కర్తవు... 46

టీ. కృష్ణా! బలుపుగల తేజినెక్కియు=బలమయిన గుఱ్ఱము నెక్కి, ఇలపయి=భూమిమీద, ధర్మంబునిలుప, హీనులు=దుర్మార్గులను, ద్రుంపన్=సంహరించుటకు, కలియుగముతుదకు=కలియుగాంతమునకు, వేడుక=సంతసముతో, కలికివిగానున్న లోకకర్తవు=కలిక్యవతార మెత్తినవాఁడవు.

తా. బలమయిన గుఱ్ఱము నెక్కి దుర్మార్గులను సంహరించుటకయి కలిక్యవతార మెత్తితివి గదా కృష్ణ.

క. వనజాక్ష భక్తవత్సల
ఘనులగు త్రైమూర్తులందుఁ గరుణానిధివై
విను నీసద్గుణజాలము
సనకాదిమునీంద్రు లెన్నఁజాలరు... 47

టి. వనజాక్ష=కమలనేత్రా, భక్తవత్సల=భక్తులయందు ప్రేమ గలవాఁడా, (ఘనులౌ) త్రైమూర్తులందు=త్రిమూర్తులందును, సనకాది మునీంద్రులు=సనకసనందనాది మునులును, నీసద్గుణజాలమును, ఎన్నఁజాలరు=వర్ణింలేరు.

తా. కృష్ణా ! త్రిమూర్తులుగాని సనకాదిమునులుగాని, నీసద్గుణములనెన్నఁగలేరు.

క. అపరాధసహస్రంబులు
నపరిమితములైనయఘము లనిశమునేనుఁ
గపటాత్ముఁడనై చేసితి
చపలుని ననుఁ గావు శేష శాయివి... 48

టీ. కృష్ణా ! అపరాధ సహస్రంబులుఁ=వేనవేలు తప్పులును, అపరిమితములయిన యఘములు=చెప్పరాని పాపములును, అనిశము నేనున్=నేనెల్లప్పుడును, కపటాత్ముఁడనయి=కుచ్చితుఁడనయి, చేసితిని, చపలునిఁ=బుద్ధినిలకడలేని, నన్నుఁగావుము.

తా. కృష్ణా ! తెలియక నేననేక పాపకృత్యములాచరించితి. గావున వాటినన్నిఁటిని మన్నింపవే దేవను.

క. నరపశువను మూఢచిత్తుఁడ
దురితాకరంబుఁడను మిగులదోషకుఁడనునీ

గుఱుతెఱుఁగ నెంతవాఁడను
హరినీవే ప్రాపుదాపు వౌదువు... 49

టీ. నరపశును=రెండుపాదములుగల పశువును, మూఢచిత్తుఁడన్=దుర్మార్గపు మనస్సుకలవాఁడను, దురితారంభుఁడను=పాపములు సేయుటకు మనము గలిగిన వాఁడను, మిగులదోషకుఁడను, గురు తెరుగన్=తెలిసికొన ఎంతవాఁడను, నాచేత నేమగునుకృష్ణ.

తా. కృష్ణా! పాపకృత్యములను చేయు నరపశువును గాన, నన్నెటులగాపాడవలెనో అట్లే కాపాడుదువని నమ్మెదను.

క. పరనారీముఖపద్మము
గురుతుగఁగుచకుంభములను గొప్పనునడుముఁ
అరయఁగ గనిమోహింతురు
నిరతము నినుఁ భక్తిఁ గొల్వనేరరు... 50

టీ. కృష్ణా! పరనారీ ముఖపద్మమునఁ=ఇతరకాంత మోమును, కుచకుంభయుగమున్=స్థనములను, కొప్పును, నడుమును, గురుతుగ=శ్రద్ధతో, కని=చూచి, మోహింతురు, నిరతము=ఎల్లప్పుడును, నినుభక్తిఁ గొల్వలేరు.

తా. కృష్ణా! పరస్త్రీలయొక్క స్తనములు, కొప్పు నడుముచూచి మోహింతురుగాని మోక్షసాధనమగు నీనామస్మరణసేయలేరు తరించలేరు.

క పంచేంద్రియమార్గంబులు
కొంచెపుబుద్ధిని జరించి కొన్నిదినంబుల్

యుంచుక సజ్జనసంగతి
నెంచుచు మిమ్మెఱిఁగినాఁడ నిప్పుడు... 51

టీ. పంచేంద్రియమార్గంబులు=ఇంద్రియ పంచకముయొక్క దారులు, కొంచెపు బుద్ధినిఁజరించి=లోలత్వముచేతిరిగి, కొన్నిదినంబుల్=కొన్నాళ్ళు, (మిమ్మెఱుంగలేక) యించుక=కొద్దిగా, సజ్జనసంగతిన్=మంచిసహవాసము, యెంచుచు=సేయుచు, మిమ్మెఱిఁగినాఁడ=మిమ్ము తెలుసుకొంటిని.

తా. కృష్ణా! ఇంద్రియలోలుండనయి నిన్నెఱుంగలేక కొన్నిదినములు గడచిన యనంతరము సజ్జన సహవాసముచే నిప్పుడే మిమ్ము తెలుసుకొంటిని.

క. కష్టు ననాచారుని గడు
దుష్టచరిత్రుఁడను చాల దుర్బుద్ధిని నే
నిష్టములఁ గొల్వనేరను
కష్టుని నను గావుకావు కరుణను... 52

టీ. కష్టుఁ=కష్టములుగలవాడను, అనాచారునిన్=ఆచారములేనివాఁడను, కడు దుష్టచరిత్రుఁడను=దుర్మార్గపు నడతలు గలవాఁడను, చాల దుర్బుద్ధిని=కుచ్ఛితమగు మనస్సుకలవాఁడను, నేన్=నేను, ఇష్టములఁగొల్వనేరను=నాకనవసరమగు పూజ సేయఁజాలను, కరుణన్=ప్రేమతో, నను గావుము=(కృష్ణా) నన్ను గాపాడుము.

తా. కృష్ణా! దుష్టుఁడను అనాచారుఁడను దుర్బుద్ధిని నీభజన సేయ జాలను. ఇట్టి చెడుగునయిన నన్ను నీవే కరుణతో కాపాడవలెను.

క. కుంభీంద్ర వరద కేశవ
జంబాసురవైరి దివిజసన్నుత చరితా
యంభోజనేత్ర జలనిధి
గంభీరుఁడు నను(గావు కరుణను... 53

టీ. కుంభీంద్రవరద=గజేంద్రునకు ప్రాణదానముచేసినవాఁడా, కేశవ జంబాసురవైరి=జంబాసురుఁడను రక్కసుని చంపినవాఁడా, దివిజసన్నుత=దేవతలచే స్తుతింప బడువాఁడా, అంభోజనేత్ర=తామరులవంటి కన్నులుగలవాఁడా, జలనిధిగంభీరుఁడ=సముద్రమువంటి గంభీరముగల వాఁడా, కావునన్ను కరుణను=ప్రీతితో నన్నురక్షింపుము.

తా. కృష్ణా! సముద్రమువంటి గంభీరముగలిగి దేవతలచే వినుతింప బడుచరిత్రముగలవాడవై గజరాజును రక్షించిన దైవమా నన్ను ప్రీతితో గాపాడుము.

క. దిక్కెవ్వరు ప్రహ్లాదుకు
దిక్కెవ్వరు పాండవులకు దీనులకెపుడున్
దిక్కెవ్వరయ్యె హల్యకు
దిక్కెవ్వరు నీకు నాకుదిక్కగు... 54

టీ. దిక్కెవ్వరు ప్రహ్లాదుకు=ప్రహ్లాదునకు గతియెవ్వరు, పాండవులకు, అహల్యకు, దీనులకు, (ఈమొదలగువెల్లరకు దిక్కైనవారెవ్వ రో అట్టి) నీవునాకు దిక్కగుకృష్ణా!=అట్టినీవేనాకు దిక్కు.

ద్రునకు, ద్రౌపదికి, యీరయెల్లరకు గతియైన నీవేనాకుగతి.

క. హరి నీవె దిక్కునాకున్
సిరితోఁ నేతెంచి మకరి శిక్షించి దయం
బరమేష్టి సురలు పొగడఁగఁ
గరి గాచినరీతి నన్నుఁ గావుము... 55

టీ. హరి=కృష్ణా! నీవె, దిక్కు, నాకున్=నాకురక్షకుడవు, సిరితోన్=లక్ష్మితో, ఏతెంచి=వెళ్ళి, మకరినిన్=మొసలిని, శిక్షించి=చంపి, దయన్=ప్రీతితో, సురలు=దేవతలు, పొగడగ, గరిఁగాచినరీతి=ఏనుగను రక్షించి నట్లు, నన్ను, కావుము=కాపాడుము.

తా. కృష్ణా! నీవేనాకు దిక్కుగాన, మకరిని సంహరించి, గజేంద్రు నిరక్షించి దేవతల చే మెప్పుపొందినటుల, నన్ను గాపాడి, నాచేస్తుతిం పఁబడుము.

క. పురుషోత్తమ లక్ష్మీపతి
సరసిజగర్భాది మౌనిసన్నుతచరితా
మురభంజన సురరంజన
వరదుఁడ వగు నాకు భక్తవత్సల... 56

టీ. పురుషోత్తమ, లక్ష్మీపతి, సరసిజగర్భాది మౌని సన్నుతచరితా=బ్రహ్మ మొదలగు దేవతలచే స్తుతింపబడు చరిత్ర గలవాడా, మురభంజన=మురాసురుని సంహరించినవాడా, సురరంజన=దేవతలకుహితుఁడా, నాకు వరదుడగు నన్ను రక్షించువాఁడవగుము.

తా. కృష్ణా! లోకమున, ఉత్తమపురుషుఁడవైన నీవు నన్ను రక్షింపఁగ ర్తవగుము.

క. క్రతువులు దీర్ఘాగమములు
వ్రతములుదానములు సేయవలెనా లక్ష్మీ
పతి మిముఁ దలఁచినవారికి
నతులితపుణ్యములు గలుగు టరుదా... 57

టీ. క్రతువులు=యజ్ఞములు మొదలగునవి, దీర్ఘాగమములు=గొప్ప యాగములు, వ్రతములు, దానములు, (ఒకరికిచ్చుట) సేయవలెనా! లక్ష్మీపతి మిముఁదలచినవారికి, అతులిత=లెక్కింపరాని, పుణ్యములు గలుగుట, అరుదా=అబద్ధమనియూ.

తా. కృష్ణా! యజ్ఞయాగాదులు, దానధర్మములు, చేయుటకంటె, నీనామస్మరణయే పెక్కుఫలితము లిచ్చును.

క. స్తంభమున వెలసి దానవ
డింభకు రక్షించినట్టి శ్రీవిభు వెలయన్
అంభోజనేత్ర జలనిధి
గంభీరుఁడ నన్నుఁ గావు కరుణను... 58

టీ. స్తంభమున, వెలసి=పుట్టి, దానవ డింభకున్=ప్రహ్లాదుని, రక్షించినట్టి=కాపాడిన, శ్రీవిభువెలయన్=రీతిగా, అంభోజనేత్ర=తామరల వంటికన్నులు గల్గినట్టియు, జలనిధిగంభీరుఁడ నన్ను గావుము, కరుణన్=ప్రీతితోరక్షింపుము.

తా. కృష్ణా! స్తంభమునుండివచ్చి, ప్రహ్లాదుని కాపాడినటుల దయతో నన్నునుఁ గాపాడుము.

క. శతకోటిభానుతేజుఁడ
యతులితసద్గుణగుణాఢ్య యంబుజనాభా
రతినాథజనక లక్ష్మీ
పతి హితమతి నను గావు భక్తవత్సల... 59

టీ. శతకోటి భానుతేజుఁడ=నూరుకోట్ల సూర్యులంత ప్రకాశము గలవాఁడ, అతులితసద్గుణ గుణాఢ్య=సాటిలేనిమంచిగుణములుగలమహాత్మా, అంబుజనాభా=నాభియందు తామర కమలముగలవాఁడా, రతినాథజనక=మన్మథుని తండ్రియైనవాఁడా, లక్ష్మీపతి, హితమతినను గావు=ప్రీతితో నన్ను గాపాడుము.

తా. నూర్గురు సూర్యులకాంతిగలకృష్ణా! ప్రీతితోనను గాపాడుము.

క. మందుఁడ నే దురితాత్ముఁడ
నిందల కొడిగట్టినట్టి నీచుని నన్నున్
సందేహింపక కావుము
నందుని వరపుత్ర నిన్ను నమ్మితి... 60

టీ. మందుఁడ నేదురితాత్ముఁడ=తెలివిలేనివాఁడను,దుర్మార్గుఁడను నేనే నిందలకొడిగట్టినట్టి నీచుని=నిందపచ్చునని యైనఁదలపక చెడుకార్యములు సేయువాఁడను, నన్నున్=నన్ను, సందేహింపక=అనుమానముంచుకొనక

కావుము, నందుని వరపుత్ర, నిన్నునమ్మితిని.

తా. కృష్ణా! నేననేక పాపకార్యములు జేసిననీచుండనే యైనను సంశయింపక కాపాడుము.

క. గజరాజవరద కేశవ
త్రిజగత్కళ్యాణమూర్తి దేవమురారీ
భుజగేంద్రశయన మాధవ
విజయార్చిత నన్నుఁ గావు వేగమ... 61

టీ. గజరాజవరద, కేశవ, త్రిజగత్కళ్యాణమూర్తి=మూడులోకములకును కళ్యాణమునుగూర్చువాఁడా, దేవ, మురాసురునిచంపినవాఁడా, భుజగేంద్రశయన=ఆదిశేషునిపైఁబరుండువాఁడా, నన్ను వేగమే, కావుము-కాపాడుము.

తా. విజయుండనఁబడు నర్జునునిచేఁబూజింపఁబడునట్టియు, ఆదిశేషుఁడే పాన్పుగాగలవాఁడవును, ఐననీవు నన్నుగాపాడుము.

క. దుర్మతినై బలు కష్టపు
కర్మంబులు జేసినట్టికష్టుని నన్నున్
నిర్మలుఁ జేయఁగవలె ని
ష్కర్ముఁడ వని నమ్మినాఁడ గదరా... 62

టీ. దుర్మతినై=బుద్ధిలేనివాఁడనై, బలు=పెక్కు, కష్టపుకర్మంబులన్=పాపకర్మములను, చేసినట్టి కష్టునినన్ను, నిర్మలుజేయఁగవలె=మలినమను పాపము లేనివానినిగా జేయవలెను, నిష్కర్ముడవని నమ్మినాఁడ=నీవు పాపమెరుంగని వాఁడవని నమ్మితిని.

తా. కృష్ణా! తెలియక నేననేకపాపములను జేసి, పాపమెఱుంగని నిన్ను నమ్మితిని గాన, నన్నీపాపమునుండి వేరుసేయుము.

క. దుర్వారచక్రధర హర
శర్వాణీప్రణుతవినుత జగదాధారా
నిర్వాణనాథా మాధవ
సర్వాత్మక నన్నుఁగావుము సరసుఁడ... 63

టీ. దుర్వార=భయంకరమగు, చక్రధర=చక్రమును ధరించినవాఁడా, హర—హరునిచే, శర్వాణీ=పార్వతిచే, వినుత—నుతింపఁబడువాఁడా, జగదాధారా, నిర్వాణనాథ=మోక్షమిచ్చుశ్రేష్ఠుఁడా, మాధవ, సర్వాత్మక=ఆత్మలన్నిటియందుండువాఁడా, నన్నుగావుము.

తా. కృష్ణా! భయంకరమగు చక్రమును ధరించునట్టియు పార్వతీపరమేశ్వరులచే వినుతింపఁబడునట్టియు నీవు నన్గావుము.

క. సుత్రామనుతజనార్దన
సత్రాజిత్తనయనాథ సౌందర్యకళా
చిత్రావతార దేవకి
పుత్రా నను గావు నీకుఁ బుణ్యము... 64

టీ. సుత్రామనుత=దేవేంద్రునినుతి, జనార్దన, సత్రాజిత్తనయనాథ=సత్యభామాపతే, సౌందర్యకళా చిత్రావతార=సౌందర్యముచే నొప్పుచిత్రవిచిత్రకళలతో ప్రకాశించు రూపములెత్తినవాఁడా, దేవకిపుత్రా=దేవకీదేవి కుమారుఁడా, నను, గావు నీకు పుణ్యము=కాపాడిన నీకుపుణ్యముండును.

తా. కృష్ణా! సత్యభామాపతే! నన్ను గావు నీకుపుణ్యముగలుగును.

క. బలమెవ్వాఁడు కరిబ్రోవను
బల మెవ్వడు పాండుసుతులభార్యను గావన్
బల మెవ్వఁడు సుగ్రీవుకు
బల మెవ్వఁడు నీవునాకు బలమా... 65

టీ. కరిబ్రోవన్=గజేంద్రుని రక్షించుటకు, బలమెవ్వడు=ఎవ్వడుబలుడో, పాండుసుతుల భార్యను గావన్=ద్రౌపదిని గాపాడుటకు, సుగ్రీవుని గాపాడుటకు, అట్టిబలుఁడవైన నీవేనన్ను గావుము.

తా. ద్రౌపదీదేవిని, ఏనుగను, సుగ్రీవుని, బ్రోచిననీవే నన్ను గావుము

క. పరుసము సోకిన నినుమును
వరుసతో బంగారమైన వడువున జిహ్వన్
హరి నీనామము సోఁకిన
సురవందిత నేను నట్లు సులభుఁడ... 66

టీ. పరుసము సోకినన్=స్పర్శవేది తాకుటవలన, ఇనుము, బంగారమైన, వడువున=బంగారమువలె యగునట్లు, జిహ్వన్=నోటియందు, హరి, నీనామము సోకిన, సురవందిత నేనున్=దేవేంద్రునిచే వందనములు పొందువాఁడ, నేనున్, అట్లు, పరశువుందాకిన ఇనుము లాగున, సులభుడను=మోక్షార్హుడను.

తా. పరశువేదితాకిన యినుము బంగారమగునటుల నీనామస్మరణ చేయుటచే నేనును బవిత్రుడనగుదును.

క. ఒకసారి నీదునామము
ప్రకటముగాఁదలఁచువారిపాపము లెల్లన్
వికలములై తొలఁగుటకును
సకలాత్మ యజామిళుండు సాక్షియె... 67

టీ. ఒకసారి, నీదు నామము, ప్రకటముగా=ప్రీతితో, తలచువారి పాపములు, ఎల్లన్=అన్నియు, వికలములై=చింతించి, తొలగుటకును, సకలాత్మ=సర్వభూతములయందుండువాఁడా, యజామిళుడె సాక్షి.

తా. కృష్ణా! ఒక్కమారు నీనామస్మరణ ప్రీతితో చేసినయెడల, సర్వపాపములు బోవునని, యజామిళుఁడే సాక్షి. పాపాత్ముండగు అజామిళుఁడంత్యమందు తనపుత్రుని నారాయణాయనిపిలువ నారాయణుండగు కృష్ణుండుడతనికి మోక్షమిచ్చెనని యెఱుంగుము.

క. హరిసర్వంబునఁ గలడని
గరిమను దైత్యుఁడు పలుకఁగంబములోనన్
ఇరవొందివెడలిచీరవె
శరణన్న విభీషణుండు సాక్షియె... 68

టీ. హరిసర్వంబునఁ గలఁడని=ప్రతిస్థలమందునవిష్ణువున్నాడని, గరిమను=గొప్పగా, దైత్యుఁడుబలుక=రాక్షసకుమారుండైన ప్రహ్లాదుండు చెప్ప, కంబములోనన్=స్థంభమందు, ఇరవొంది=స్థావరముగలవానివలె, వెడలి, చీరవె=హిరణ్యకశిపుని చీల్చితివి గాదా, శరణన్న విభీషణుండె సాక్ష్యము=అట్లె రావణుంజంపి విభీషణుఁగూడ కాచితివి.

తా. కృష్ణా! విష్ణుడెందైనంగలడని ప్రహ్లాదుడనస్థంభమునుండివచ్చి తండ్రింజంపియాబాలుని గాచితి, శరణుజొచ్చిన విభీషణునిగావ యాతని యన్నయగు రావణుంద్రుంచితివి.

క. భద్రార్చితనిజచరణ సు
భద్రాగ్రజ సర్వలోకపాలన హరిశ్రీ
భద్రానుజ కేశవ వర
భద్రాధిప నన్నుఁబ్రోవు భయహర... 69

టీ. భద్రార్చిత నిజచరణ=భద్రయనుభార్యచే పూజింపఁబడుపాదములు గలవాఁడా, సుభద్రాగ్రజ=సుభద్రకన్నవయినవాఁడా, సర్వలోకపాలన, హరి, శ్రీభద్రానుజ=బలరాముని సోదరుఁడా, కేశవ, వరభద్రాధిప=శ్రేష్ఠములగు వరములిచ్చుట యందుపెద్దవాఁడా, నన్ను బ్రోఁవుము భయహర=భయములను పోగొట్టినవాఁడా.

తా. అవతారమూర్తియును బలరామునకును సుభద్రకును తమ్ముఁడవునన్నవునై భద్రయని భార్యచే పూజింపఁబడుచున్న ఓకృష్ణా! నన్ను మరువక గాపాడుము.

క. ఎటువలెఁ గరిమొర వింటివి
యెటువలెఁ బ్రహ్లాదు కభయమిచ్చితి కరుణన్
అటువలె నను రక్షింపుము
కటకట నిను నమ్మినాడగావుము... 70

టీ. ఎటువలెన్=ఏతీరున, కరిమొరవింటివి, ప్రహ్లాదుకభయమిచ్చితి, కరుణన్=ప్రేమతో, అటువలె=ఆలాగు, నన్ను రక్షింపుము, కటకట=గతిలేనివాఁడను, నినునమ్మినాను.

తా. కృష్ణా! గజరాజు నెటులరక్షించితివో! ప్రహ్లాదు నెటుల కాపాడితివో! దిక్కులేని నన్నటులకావుము.

క. తటవట లేటికిఁ జేసెదు
కటకట పరమాత్మ దుష్టఘంటాకర్ణున్

ఎటువలె బుణ్యునిఁ జేసితి
వటువలె రక్షింపుమయ్య యచ్యుత... 71

టీ. తటవటలు=మాయలు, ఏటికి జేసెదు=ఏలజేసెదవు, కటకటా పరమాత్మ, దుష్టఘంటాకర్ణున్=ఘంటాకర్ణుఁడను రక్కసుని, ఎటువలె బుణ్యునిజేసితివో, అటువలెన్=ఆరీతిని, రక్షింపవయ్యా.

తా. కృష్ణా! విష్ణునామము వినరాదని గంటలు గట్టికొనిన శివభక్తుడు విష్ణునామము వినరాదు అని మనసున నిన్నుయిష్టతగా జూచినాడని శంకింపక నీవే మోక్షమిచ్చితివి అట్లేనన్నును గావుము.

క. తురగాధ్వరంబు జేసిన
పురుషులకును వేఱె పదవి పట్టుట యేమో
హరిమిముఁ దలచిన వారికి
నరుదా కైవల్యపదవి యచ్యుత... 72

టీ. తురగాధ్వరంబు=అశ్వమేధయాగము, జేసిన పురుషులకున్=మనుజులకు, వేరెపదవి పట్టుటయేమో=ఇంకొకపదవి కలదేమోగాని, హరిమిముదలఁచినవారికి, అరుదా=అడ్డముండునా, కైవల్యపదవి=మోక్షము.

తా. కృష్ణా! అశ్వమేధయాగముం జేసినవారికయినను వేరొకజన్మ కలదుగాని నీనామస్మరణమాత్రమున మోక్షముగాక వేరొండులేదు,

క. ఓభవబంధవిమోచన
యోభరతాగ్రజ మురారి యోరఘురామా
యోభక్తకామధేనువ
యోభయహర నన్నుఁగావు మోహరి... 73

టీ ఓభవబంధవిమోచన=చిక్కుపడిన సంసారమును తొలగించువాఁడా, ఓభరతాగ్రజ=భరతునియన్నవగు రామా, మురరీ, ఓ రఘురామా

ఓభ క్తకామధేనువ=భక్తులకు దేవతాగోవువంటివాడా, ఓభయహర=భయ మును బారదోలువాడా, నన్ను కావుము.

తా. కృష్ణా! సంసారబంధములను విడగొట్టినట్టియు భరతునిఅన్న వైనట్టియు భక్తులకు కామధేనువయినట్టియు భయమును బోగొట్టినట్టియు నీవునన్ను గాపాడుము.

క. ఓతండ్రీ కనకకశ్యపు
ఘాతకువై యతనిసుతుని గరుణనుగాచెన్
బ్రీతిసురకోటిఁబొగడఁగ
నాతండ్రీ నిన్ను నేనునమ్మితి... 74

ఓతండ్రీ! కనకకశ్యపు ఘాతకువై=హిరణ్యకశిపునిచంపి, ఆతని సుతునిగాచి, ప్రీతిన్=ప్రేమతో, సురకోటిపొగడఁగ=సురలచే మెప్పొం దిన, నాతండ్రీ నన్ను గావుము.

తా. హిరణ్యకశిపుని సంహరించి దేవతలచే కొనియాడబడినకృష్ణా! నన్ను రక్షింప నిన్నేనమ్మినాను.

క. ఓపుండరీక లోచన
యోపురుషోత్తమ ముకుంద యోగోవిందా
యోపురసంహార మిత్రుఁడ
యోపుణ్యుఁడనన్ను బ్రోవుమోహరి... 75

టీ. ఓపుండరీకలోచన=కమలములవంటి కన్నులగలవాడా, ఓపురు షోత్తమ=ఉత్తమ పౌరుషవంతుఁడా, ముకుంద=ఓగోవిందా, ఓపుర సంహారమిత్రుఁడ=ఈశ్వరుని చెలికాడా, ఓపుణ్యుఁడ నన్ను బ్రోవుము.

తా. కృష్ణా! శంకరుని చెలికాడనయిన నీవు నన్ను గాపాడుము.

క. ఏవిభుఁడు ఘోరరణమున
రావణు వధయించి లంకరాజుగ నిలిపెన్
దీవించి యావిభీషణు
నావిభునేఁ దలతు నేను అచ్యుత... 76

టీ. ఏవిభుఁడు=ఏదైవము, ఘోరరణమున=మహాయుద్ధమున, రావణు వధియించి=చంపి దీవించి, ఆవిభీషణునిలంకనిలిపెన్=లంకకు రాజుగా జేసెనో, ఆవిభునే=ఆ దేవునే, నేగొల్తును=పూజింతును.

తా. రావణుని మహాయుద్ధమునజంపి విభీషణుని రాజుగాజేసిన మహాభాగ్యుఁడెవఁడో వానినే నే పూజింతును.

క. గ్రహభయదోషముఁ బొందదు
బహుపీడలు చేర వెఱచుఁబాయును నఘముల్
ఇహపర ఫలదాయక విను
తహతహ లెక్కడివి నిన్నుఁదలచిన... 77

టీ. గ్రహభయదోషము బొందదు=పీడపిశాచభయముండదు, బహుపీడలు=కష్టములెన్నియైనను, చేర వెఱచు=దగ్గరకురాజాలవు, బాయును=పోవును, అఘములు=పాపములు, (ఎందువల్లననగా) నిన్నుదలఁచుటచేత.

తా. కృష్ణా! నిన్నుగొలిచినవారికి పీడలుగాని, గ్రహములుగాని, పాపములుగాని అంటవు ఏభయమును లేదు.

క. గంగ మొదలైన నదులను
మంగళముగఁ జేయనట్టి మజ్జనములకున్
సంగతి గలిగిన ఫలములు
రంగుగ మిముఁదలఁచు సాటిరావ్వర... 78

టీ. గంగమొదలైన నదులను మంగళముగ=ప్రేమగా, జేయునట్టి మజ్జనములకున్=స్నానములసంగతి గలిగినఫలములువలన, వచ్చినపుణ్యము, మిముదలంచు సాటిరావు నీభక్తికంటెతగ్గును.

తా. గంగ, గోదావరి, కృష్ణానది, స్నానములఫలముకంటె నీభక్తియే ప్రాశస్త్యము.

క. ఆదండకావనంబునఁ
గోదండము గాచినట్టి కోమలమూర్తీ
నాదండ దాపు గమ్మీ
వేదండముఁ గాచినట్టి వేల్పుఁడ... 79

టీ. ఆదండకావనంబునన్=దండకాటవిని, కోదండమున్=ఆయుధమగు కోదండమును, గాంచినట్టి=పొందినట్టి, (మునులచేపుచ్చుకొని) కోమలమూర్తీ! నాదండదాపుకమ్మి=నన్నురక్షింపుము, వేదండముగాచినట్టి వేల్పా=కరినిగాచినదేవుఁడా.

తా. రామావతారమునమునులచే కోదండమును బహుమతిగాపుచ్చుకొనినవాఁడా నన్ను గాపాడుము.

క. చూపుము నీరూపంబును
బాపుముదుష్కృతములెల్లఁ బంకజనాభా
ప్రాపవు నాకును దయతో
శ్రీపతి నిను నమ్మినాఁడ సిద్ధము... 80

టీ. చూపుమునీరూపంబును=నీరూపము నాకుచూపుము, బాపుదుష్కృతములెల్ల=నేజేసినపాపములెల్లను పోగొట్టుము, పంకజనాభా=నాభియందు తామరగలవాడా, శ్రీపతి, నిన్ను నమ్మితిఁగాన, ప్రాపవు=నాతోడగుము.

తా. నీరూపమునుచూపి నన్నురక్షింపుము ధన్యునిసేయుము.

క. నీనామము భవహరణము
నీనామము సర్వసౌఖ్యనివహాకరంబున్
నీనామ మమృతపూర్ణము
నీనామము నేఁ దలంతు నిత్యుఁడ... 81

టీ. నీనామము భవహరణము=పాపనాశనము, నీనామమే సర్వసౌఖ్యనివహాకరంబున్=సర్వసుఖములకును ఆటపట్టయిన నీనామము, అమృతపూర్ణము=అమృతముతో నిండియున్నది గాన, నీనామమే నేనుజపింతును.

తా. కృష్ణా! నీనామము పాపములను పోఁగొట్టి సర్వసౌఖ్యము లిచ్చును. అమృతముతో నిండియుండును గాన నీనామము నే జపింతును.

క. పరులను నడిగిన జనులకు
గురుచ సుమీ యగునటంచు గురుతుగనీవుర్
గుఱుచవునై బలిచే మును
ధరపాదత్రయముగొంటి దద్దయు... 82

టీ. పరులను=ఇతరులను, అడిగినజనులకు కురుచసుమీ=అడుగుకొనవాఁడు చిన్నతనమును బొందునని, గురుతుగనీవుర్=నీవు గురుతుకొకు, కురుచవునై=పొట్టివాడవయి, బలిచేమును=పూర్వముబలిచక్రవర్తి చే, ధరన్=భూమిని, పాదత్రయముగొంటివి=మూడడుగులభూమినడిగికొంటివి

తా. కృష్ణా! ఒరుల నడుగుట కుఱుచగదాయని పొట్టివాడవయి మూడడుగులభూమిని బలివద్ద గయికొంటివి.

క. పాలును వెన్నయు ముచ్చిల
గోలను మీతల్లిగట్ట రోషముతోడన్
లీలావినోది నైతివి
బాలుఁడవా బ్రహ్మకన్నఁ బ్రభుఁడవు... 83

టీ. పాలను, వెన్నయును ముచ్చిల=దొంగిలించ, రోలను మీతల్లి గట్ట, రోషముతోడన్=కోపముతో, లీలావినోదివయితివి=చిత్రవిచిత్రము లగు పనులఁజేసితివి, బాలుడవా! బ్రహ్మనుగన్న ప్రభుండవు=బ్రహ్మను కన్న తండ్రివి.

తా. కృష్ణా! మీతల్లి రోలునకుగట్ట నీమాయచే మఱియొక చోటి కేగితివి, వెన్నదొంగిలించియు దొరకక చిత్రములంజేసితివి.

క. ఏఘడియను నీనామము
లఘుమతితోఁ దలచఁగలనె లక్ష్మీరమణా
అఘములు వాపుముదయతో
రఘురాముఁడ వైన లోకరక్షక... 84

టీ. ఏఘడియను=ఎప్పుడును, నీ నామము లఘుమతితో=తేలికబుద్ధి తోతలఁచలేను, అఘములు వాపుము=పాపములను బాపుము.

తా. అల్పబుద్ధిగలవాడను గాన నన్ను నే కోరకయే కావుము.

క. అప్పాయిత్తువు దయతో
నప్పాలను నతిరసంబు లనుభవశాలీ
అప్పాననుఁ గనుఁగొనవే
యప్పానను బ్రోవు వెంకటప్పా... 85

టీ. అప్పా=తండ్రీ, ఇత్తువుదయతో, అతిరసంబులను=ఎక్కువమధు రమగు నీనామమును అనుభవించుచున్న కష్టుఁడను ననుజూడుము.

తా. కృష్ణా! అప్పాలనుబోలిన తియ్యని నీనామామృతమును నాకిత్తు వని నమ్మెదను.

క. కొంచెపువాఁడని మదిలో
నుంచకుమీ వాసుదేవ గోవింద హరీ

యంచితముగనీకరుణకుఁ

గొంచెము నధికంబు గలదె కొంతయుఁ... 86

టీ. కొంచెపువాఁడని మదిలో=మనస్సులో, నుంచకుమీ=ఉంచ నకుము, వాసుదేవ=వసుదేవపుత్రా, గోవింద హరీ=నీకరుణకు కొంచె ంగొప్పలేను.

తా. నేను నీచుఁడనని తలఁపక నన్నేలుదువని నే నెరుఁగుదును.

క. వావిరి నీభక్తులకున్

గావరమున నెగ్గుసేయు గర్వాంధులకున్

దేవ వధించుట వింటిని

నీవల్లను భావ్యమయ్యె నిజముగ... 87

టీ. వావిరి=వరుసగా, నీభక్తులకున్=నీభక్తులకు, కావరమున=క్రొ వ్వుచే, ఎగ్గుసేయు=అపకారము సేయు, గర్వాంధులకు, దేవ, వధించుట ంటిని=నీవుచంపుట వింటిని.

తా. నీభక్తుల కెగ్గుసేయువారిని నీవుదండింతువు.

క. అయ్యాపంచేంద్రియముల

ఉయ్యాలల నూగినట్టులూగితి నేనున్

అయ్యాజ్ఞఁగదల నేరను

కుయ్యాలింపుము మహాత్మ గుఱుతుగ... 88

టీ. అయ్యా! పంచేద్రియములన్=ఇంద్రియములలోబడి, ఉయ్యా ంనూగినాను, అయ్యాజ్ఞ=ఇంద్రియముల ఏర్పాటును, గదలనేరను= ుపలేను, కుయ్యాలింపుము=నా మొఱాలింపుము.

తా. కృష్ణా! నేను ఇంద్రియవశుఁడను గాన నన్నందుండి విడిపించి ితో రక్షింపుము.

క. కంటికి రెప్పవిధంబున
బంటుగదా యనుచునన్నుఁ బాయక యెపుడుం
గంటుండ వెరవనేలా
కంటక మగుపాపములను గడచితి... 89

టీ. కంటికి రెప్పవిధంబున, బంటుగదా, అనుచు=అనుకొని, ఎప్పుడును బాయక, కంటుండఁ=చూచుచుండగా, వెరవనేల=కంటకమగు పాపములను గడచితిని.

తా. కృష్ణా! కంటికి రెప్పటుల నీవుగాచుచుండ నాకు పాపభయమేల కావున నాపాపములు పోయెనని సంతసించుచున్నాను.

క. యమునకు నీఁక నే వెరువను
కమలాక్ష జగన్నివాస కామితఫలదా
విమల మగునీదునామము
నమరఁగ దలచెదను నేనునమరగ... 90

టీ. యమునకు నీఁక నే వెరువను=యమునికింక జడువను, కమలాక్ష=కమలములవంటి కన్నులుగలవాఁడా, జగన్నివాస=సర్వవ్యాపకా, కామితఫలదా=కోరికలిచ్చువాడా, విమలమగు=పవిత్రమగు, నీనామము, అమరఁగ=ఒప్పుగా, తలఁచెదను.

తా. కృష్ణా! నీనామస్మరణ చేయుచుండుటచే యమునికైనను వెరువంబనిలేదు.

క. దండమయా విశ్వంభర
దండమయా పుండరీకదళనేత్రహరీ
దండమయా కరుణానిధి
దండమయా నీకునిపుడు దండము... 91

టీ. దండమయా విశ్వంభర=లోక మెల్లభరించువాడా, దండమయ్యా పుండరీకదళ నేత్ర=తామర రేకులవంటి నేత్రములుగలవాడా, హరీ=దండమయ్యా కరుణానిధీ, కరుణాసముద్రుఁడవయిననీకు దడము.

తా. లోకములన్నియు భరించుకృష్ణా నీకుదండము.

క. నారాయణలక్ష్మిపతి
నారాయణవాసుదేవ నందకుమారా
నారాయణ నినునమ్మితి
నారాయణనన్నుఁబ్రోవు నగధర... 92

టీ. నారాయణ లక్ష్మిపతి = నారాయణ వాసుదేవ, నందకుమారా= నందునిపుత్రా, నిన్నునమ్మితిని గాన, నన్నుఁబ్రోవుము.

తా. అనేకమార్లునిన్ను నారాయణ నారాయణయనుచున్నాను గాన మ బ్రోవుము.

క. తిరుమణి దురితవిదూరము
తిరుమణి సౌభాగ్యకరము త్రిజగములందున్
తిరుమణి పెట్టినమనుజుఁడు
పరమపవిత్రుండు భాగ్యవంతుడు... 93

టీ. తిరుమణి=తిరుమూర్ణమను బొట్టు, (పట్టిసర్థనం) దురితవిదూర=పాపములనుబాపునదియు, సౌభాగ్యకరమగునదియునగును, అది పెట్టినమష్యుఁడు, పూజ్యుండును పవిత్రుండునగును భాగ్యవంతుఁడునగును.

తా. నీకు ప్రీతియగుతిరుమణినుంచు వాడుసర్వవిఘ్నములధన్యుఁడగునుకృష్ణా

క. శ్రీలక్ష్మినారాయణ
నాలాయము నిన్ను దలఁతు నందఁ చరితా

ఏలుము నను నీబంటుగ
జాలా నిను నమ్మినాను సరసుఁడ... 94

టీ. శ్రీలక్ష్మీనారాయణా వాలాయము నిన్నుదలఁతు=నిరంతరము నిన్నుగొల్తును, వంద్యచరితా=వందనము సేయఁబడు చరిత్రగలవాఁడా, ఏలుమునను=నీదంటుగ చాలా నిను నమ్మినాను.

తా. లక్ష్మీనారాయణా నిన్నెన్నఁడును మరువను గాననన్ను మరువక రక్షింపుము.

క. శ్రీధర మాధవ యచ్యుత
భూధర పురుహూతవినుత పురుషోత్తమ నీ
పాదయుగళంబు నెప్పుడు
మోదముతో నమ్మినాఁడ ముద్దుల... 95

టీ. శ్రీధర=లక్ష్మీదేవిని వక్షస్థానమందుంచినవాఁడా, మాధవ=అచ్యుత, భూధర=భూమిని ధరించినవాఁడా, పురుహూతవినుత=ఇంద్రనుతా, పురుషోత్తమనీపాదయుగళంబుల్=పాదములరెంటిని, ఎప్పుడున్=ఎల్లప్పుడు, మోదముతోనమ్మినాఁడ=సంతసముగా నమ్మితిని.

తా. అనేక నామములుగలకృష్ణా! నీపాదములనే నమ్మితిని.

క. శిరమున రత్నకిరీటము
కరమున నవశంఖచక్ర ఘనభూషణముల్
ఉరమున వజ్రపుపతకము
సిరినాయక యమరవినుత శ్రీహరి... 96

టీ. శిరమున్=తలపై, రత్నకిరీటము= రత్నపుటోపి, కరమునన్=చేతియందు, శంఖచక్రాదిభూషణములు, ఉరమునన్=గుండెలయందు, వజ్రపు పతకము, నీకున్నది.

తా. కృష్ణా ! కిరీటము, పతకము, శంఖచక్రములు నీకుఁగలవు.

క. అందెలఁబాదములందును
సుందరముగ నిల్పినావు సొంపమరంగా
మందరధర మునిసన్నుత
నందుని వరపుత్ర నిన్ను నమ్మితి... 97

టీ. అందెలన్=అందెలను, పాదములందున=సుందరముగనిల్పినావు, సొంపమరంగా=అందముగా కాళనుంచుకొంటివి, మందరధర=మందర గిరి ధరించినవాఁడా, మునిసన్నుత నందునిపుత్రా, నిన్నునమ్మితి.

తా. కృష్ణా ! బంగరుటందెలుగల నీపాదములనమ్మితిని గాననన్ను గావుము.

క. కందర్ప కోటిసుందర
మందరధర భానుతేజ మంజులదేహా
సుందరవిగ్రహ మునిగణ
వందితమిముఁదలఁతుభక్తవత్సల... 98

టీ. కందర్పకోటిసుందర=కోటిమంది మన్మధులంత యందముగల వాఁడా, మందరధర భానుతేజా=సూర్యకాంతిగలవాఁడా, మంజుల దేహా=శృంగారమగుశరీరముగలవాఁడా, సుందరవిగ్రహా=మునిజనవందిత నిన్నుదలఁతును.

తా. కృష్ణా ! కోటిమంది మన్మధులంత యందమగునిన్ను మరతునా.

క. గోపాల దొంగ మురహర
పాపాలను బాఱదోలు ప్రభుఁడవుసీవే
గోపాలమూర్తి దయతో
నాపాలిటఁ గలిగిబ్రోవు నమ్మితి... 99

టీ. గోపాలా=గోవులగాచువాఁడా, దొంగ, మురహర, పాపాలను బారదోలు ప్రభుఁడవునీవె=పాపములం బారదోలువాఁడవునీవే, గోపాల మూర్తి నాపాలిటగలిగి=నాయందుండి బ్రోవుము.

తా. గోపాలా! పాపములన్నింటినిందోలి నన్నుగావుము.

క. అనుదినము కృష్ణశతకము
విని లేఁ బఠించినను ముక్తి వేడుక గలుగున్
ధనధాన్యము గోగణములు
తనయులు నభివృద్ధిఁబొందు దద్దయు... 100

టీ. అనుదినము=ప్రతిరోజును, కృష్ణశతకమును వినిననూ పఠించినను=చదివినను ముక్తి వేడుకగా గలుగును. ధనధాన్య, గోగణములును, తనయులు అభివృద్ధిపొందుదురు.

తా. ఈకృష్ణశతకమును రోజును ఎవ్వరయినను చదివినను వినినను కొడుకులు, కూతుళ్ళు, ధనధాన్యములు, పశువులు మొదలగుసర్వసంపదలు వృద్ధిపొందును.

క. భారద్వాజ సగోత్రుఁడ
గౌరవమున గంగమాంబ కరుణాసుతుఁడన్
పేరు నృసింహాఖ్యుఁడన్
శ్రీరమయుత నన్నుగావు సృష్టినికృష్ణా... 101

టీ. భారద్వాజసగోత్రుఁడ గౌరవమునన్, పేరునృసింహుడను, శ్రీరమయుత=లక్ష్మీసమేత, నన్నుగావుము.

తా. కృష్ణా! భారద్వాజగోత్రుఁడను, గంగమాంబ కుమారుండను, నా పేరు నృసింహుడు నీభార్యయగు లక్ష్మీదేవితోసహా నన్నుగాపాడుము.

బాలకళానిధిప్రణీత టీకాతాత్పర్యసహిత కృష్ణశతకము సంపూర్ణము.

నవలలు—పరిశోధక నవలలు.

పంజాబు మెయిలు	రు. 0-12	విషహృదయము,	1-0
సీవేసా	0-12	టోపీదానుకామిక్-	0-6
చదువుకొన్న భార్య (Educated wife)	0-12	వలపులరాణి	0-12
		దొంగలనాయకుడు	[illegible]-12
శక్తికుమారి	0-12	అర్ధరాత్రపువింతహత్యలు	[illegible]
అయిదులక్షలరూపాయిలు	0-12	లోకాభిరామాయణకామిక్	0-6
అల్లూరిసీతారామరాజుచరిత్ర	0-6	పరిశోధన	0-12
రమాసుందరి	1-0	మోహపిశాచము 1వ. భా||	0-12
హాతింతాయి	0-12	డిటో రెండవభాగము	0-12

కథలు—చరిత్రలు.

శ్రీనాథకవి చరిత్ర	0-12	మహాపతివ్రతల కథలు	1-0
భోజకాళిదాసు కథలు	0-12	పంద్రెండురాజులకథలు అను	
భట్టివిక్రమార్కుల కథలు	1-4	శ్రీకృష్ణబోధామృతం	0-12
గులోబకావళి కథలు	0-12	శుకసప్తతి కథలు	0-8
తెనాలిరామకృష్ణకవి చరిత్ర	0-12	మదనకామరాజుకథలు	0-8

మహాభక్తవిజయము అను 30 మహాభక్తుల కథలు 1-0

శృంగారగ్రంథములు.

పడకటింటిముచ్చట్లు	0-12	మన్మథసామ్రాజ్య అను	[illegible]
సతీపురుషరహస్యములు	1-0	కళాశాస్త్రరహస్యములు	0-12
శృంగారపద్యములు		అంతఃపురరహస్యాలు	0-12
లౌ లెటర్సుకు ఉపయోగము	0-4	మోహలేఖలు అను లౌ లెటర్సు	0-12

టీకాశతకములు.

బాలరామాయణం టీక.	0-2	సుమతీశతకం టీక.	0-2
భాస్కరశతకం ,,	0-4	నరసింహశతకం ,,	0-4
కుమారీశతకం ,,	0-2	కృష్ణశతకం ,,	0-2
వేమనశతకం ,,	0-3	దాశరథీశతకం ,,	0-4
గజేంద్రమోక్షం ,,	0-6	రుక్మిణీకళ్యాణం ,,	0-8
కాళహస్తీశ్వరశతకం ,,	0-6	శివానందలహరి ,,	0-8

[illegible] శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్కుడిపో. రాజమండ్రి.

గొప్ప జ్యోతిష గ్రంథములు

గ్రంథకర్త:—ఆకెళ్ల వేంకటశాస్త్రిలుగారు.

జ్యోతిషప్రథమబోధిని రు.	0- 8
జాతకమార్తాండం 1వ భా.	1- 8
జాతకమార్తాండం 2వ భా.	1- 8
జాతకమార్తాండం 3వ భా.	2- 0
జ్యోతిషరహస్యం 1వ భా.	1- 8
డిటో 2వ భా.	1- 8
గర్గసంహితం భావఫలాధ్యాయం	0- 4
ఆంధ్రజాతకతత్వం సూత్రములు 1వ భాగం	1- 8
డిటో 2వ భాగం	1- 8
హస్తసాముద్రికం	0- 6
మూహూర్తదర్పణము	0- 8
దశాభుక్తిఫలచంద్రికఅను వృద్ధపారాశరి	1- 0
జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక సంజ్ఞాధ్యాయము	1- 0
2 వ గణితాధ్యాయము	1- 0
3 వ భావఫలాధ్యాయం	3- 0
4 వ దశాఫలాధ్యాయం	2- 0
బృహత్పారాశరసంహిత	0- 4
వాస్తుసంగ్రహము	0-12
అదృష్టదీపిక	0-10
జ్యోతిషఫలప్రదర్శిని	0-10
శిల్పసంగ్రహము	0- 6
జాతకచంద్రిక	0- 6

వివిధగ్రంథములు

దండకరత్నములు (20దండకములున్నది)	0- 6
అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు	0- 8
రామదాసుచరిత్ర (కీర్తనలు)	0- 8
వేడుకపెండ్లిపాటలు	0- 8
విలువిద్య (బాణవిద్యనేర్చుకొను విధము)	0- 4
హిందూస్తాని తెనుగుబోధిని	0- 6
స్త్రీలపాటలు (24 పాటలబైండు)	0- 8
కుశలవుల యుద్ధము	0- 6
దస్తావేజుల మతలబి	0-12
ప్రశ్నోత్తరవేదాంతరత్నమాల	0- 6
సంగీతవిద్యాబోధిని(స్వరములతో కృతులు కీర్తనలుగలది)	1- 0
మహిళామనోరంజనిపాటలు	0- 5
గారడీవిద్యయింద్రజాలము	0- 6
హిందీతెనుగుభాషాబోధిని	0- 4
కుశలవకుచ్చలచరిత్ర	0- 6
గణితబోధిని	0- 1
కైవల్యామృతసారము	0- 6
ఆంధ్రనామసంగ్రహము	0- 6

13128